

BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
OCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
A BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
TOCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
NA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
STOCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
ZNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
OSTOCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
YZNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
AŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
CZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
IAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
CZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
OCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
AŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
TOCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
NA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI
STOCCZYNA BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI BIAŁOSTOCKI

1/21
1991

B

BIAŁOSTOCKI

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY

- JÓZEF MAROSZEK, Muzeum Historyczne w Grodnie. 70 lat istnienia.....s.1
- IGOR TRUSOW, Dzieje księgozbioru Muzeum Historycznego w Grodnie.....s.3
- MAREK WAŚKIEL, Żupa solna i port w Goniądzu.....s.4
- JAN SIEDLECKI, Wacław Jaruzelski [około 1660 – 1706], chorąży Ziemi Bielskiej.....s.6
- ANNA BERLIŃSKA, Z dziejów kształtowania się nazwisk mieszczan na Podlasius.10
- ADAM DOBRONSKI, Białostockie Towarzystwo Dobroczyńne [do 1914 r.]....s.13
- WITOLD KARPYZA, Izabelins.15
- JÓZEF MAROSZEK, Inskrypcje ze zboru w Izabelinies.19
- JERZY SZUMSKI, Właściciele dóbr ziemskich Rudka na Podlasiu.....s.20
- JAN JERZY MILEWSKI, Frekwencja w wyborach do Sejmu w okresie międzywojennym [Białystok, pow. Białystok, Bielsk Podlaski i Sokółka]s.23
- HENRYK MAJECKI, Kazimierz Piotrowski [1891 – 1939?]......s.26
- JANUSZ FIGURA, ZDZISIAW GWOZDEK, Państwowy Korpus Bezpieczeństwa w II wojnie światowej na Białostocczyźnie.....s.29
- KAZIMIERZ URBAN, Kościół Prawosławny na Białostocczyźnie w latach 1944 – 1956....s.32
- EDWARD SZYMAŃSKI, Profesor dr hab. Czesław Kudzinowski [1908 – 1988].....s.36
- ZENON LEWARTOWSKI, Jacek Jesionowski [1956 – 1987].....s.38
- ### VARIA
- ZOFIA TOMCZONEK, Działalność polityczna Stefana Korbońskiego na Białostocczyźnie ..s.39
- ALEKSANDER KOŁOS, W sprawie artykułu „Ochrona Przyrody”s.40
- KRONIKA ŻYCIA NAUKOWEGO, INFORMACJE, RECENZJEs.41

Inskrypcje ze zboru w Izabelinie

W 1910 r. ksiądz Mikołaj Mikołajewicz Romanow wyraził życzenie, by zebrać kopie wszystkich napisów umieszczonych na innowierczych nagrobkach, mogiłach i cmentarzach. Do Konsystorza Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Wilnie przesłano napisy ze zbiorów w: Birzach, Słucku, Kiełmach na Żmudzi, Kiejdanach, Dziewiałtówce na Żmudzi, Popielu, Szwabiszkach, Izabelinie, Radziwiliszkach, Niepokólczykach i Raśnie. Zachowane do dziś w Bibliotece Akademii Nauk w Wilnie (F-40 RS-568) są cennym źródłem do dziejów kościoła kalwińskiego.

Opisu zboru w Izabelinie dokonał 28 maja 1910 r. ksiądz Józef Mandzelowski. Nad drzwiami, wewnątrz świątyni znajdował się łaciński napis: „PATER NOSTER QUI ES IN COELIS SANCTIFICETUR NOMEN TUUM” i data budowy zboru: „1778”. Na ścianie ołtarzowej widniał napis polski: „PÓJDŹCIE DO MNIE WSZYSCY KTÓRZYŚCIE SPRACOWANI I OBCIĄŻENI, A JA WAM SPRAWIĘ ODPOCZNIENIE” EW. ŚW. MAT. 11 W.28”. Obok zboru, na dawnym cmentarzu znajdował się nagrobek księdza Władysława Kurnatowskiego z polską inskrypcją: „TU SPOCZYWA KSIĄDZ WŁADYSŁAW KURNATOWSKI SENIOR DYSTRYKTU ZANIEMEŃSKIEGO, KTÓRY PO 50-LETNIEJ GORLIWEJ PRACY NA WANNICY PAŃSKIEJ ZSZEDŁ Z TEGO ŚWIATA 1 KWIETNIA 1824 R. MAJĄC LAT 74”.

Na ewangelickim cmentarzu grzebalnym w Izabelinie znajdował się nagrobek z napisem w języku polskim: „KSIĄDZ JAN MANDZELOWSKI SENIOR WYDZIAŁU BIAŁORUSKIEGO URODZONY 24 CZERWCA 1809 R. UMARŁ 29 LIPCA 1885 R.”. Inny pomnik na tym cmentarzu dotyczył pastora Władysława Mandzelowskiego: „KSIĄDZ WŁADYSŁAW MANDZELOWSKI URODZONY 21 LUTEGO 1837 R. UMARŁ 3 PAŹDZIERNIKA 1901 R. PÓJDŹCIE DO MNIE WSZYSCY KTÓRZYŚCIE

SPRACOWANI I OBCIĄŻENI A JA WAM SPRAWIĘ ODPOCZNIENIE”.

Zbór ewangelicko-reformowany w Izabelinie i pastor Jan Mandzelowski znani są jeszcze skądinąd. W 1800 r. władze pruskie zapieczętowały „dla starości”: kościół katolicki w Zabłudowie. Do czasu wybudowania nowego kościoła nabożeństwa przeniesiono do zabłudowskiego zboru, „też dość opuszczonego i znacznie zrujnowanego”. Dopiero w 1859 r. przeniesiono nabożeństwa katolickie do nowo zbudowanego kościoła w Zabłudowie. W 1858 r. obsadzono zbór ewangelicki w Zabłudowie. Pastorem został ksiądz Jan Mandzelowski (były vice-superintendent). Wobec faktu, że w Zabłudowie i okolicy wcale ewangelików reformowanych nie było, a nowo przybyła ludność niemiecka (związana z wytwórczością włókienniczą) była wyznania ewangelicko-augsburskiego i należała do gminy w Białymstoku, zabłudowski „zbór zakończył swój żywot – został rozebrany, a ostatni minister, sędziwy Mandzelowski pastorował w miasteczku Izabelinie, w powiecie wołkowyskim, przy miejscowym zborze dla bardzo szczupłej garstki”. (por. Archiwum Parafii Katolickiej w Zabłudowie, Inwentarz Zabłudowskiego Rzymsko-Katolickiego kościoła... 1927; tamże, Korespondencja Wileńskiej Ewangelicko-Reformowanej Kolegii z lat 1836-1858).

Synowie ministra Jana Mandzelowskiego również aktywnie uczestniczyli w pracy duszpasterskiej, zarówno Władysław (1837-1901), jak i Józef, (zm po 1910 r.). Trzecim synem Jana Mandzelewskiego był Ludomir, zesłany w głąb Rosji za udział w polskim ruchu niepodległościowym, gdzie zmarł w guberni wołogodzkiej w mieście Sól Wyczegodzka 14 VI 1890 r. (materiały w posiadaniu autora).

Przypomnienie powyższych faktów z dziejów zboru w Izabelinie wynika stąd, iż ślady polskiej historii ulegają zatarcu, a zbór w Izabelinie był ostatnim w tych stronach reliktem polskich kalwinów.